

UNDERSTANDING THE DANISH FOREST SCHOOL APPROACH

(RAZUMIJEVANJE DANSKOG ŠUMSKOG ŠKOLSKOG PRISTUPA)

JANE WILLIAMS-SIEGFREDSSEN
Routledge, London - New York, 2012., 102 str.

VIOLETA VALJAN VUKIĆ
Sveučilište u Zadru, Odjel za izobrazbu učitelja i odgojitelja
University of Zadar, Department of Teachers' and Preschool Teachers' Education

Primljeno / Received: 5. II. 2013.

Jane Williams-Siegfredsen, autorica je knjige *Understanding the Danish Forest School Approach*. Riječ je o ravnateljici i savjetnici *Inside-Out Nature* organizacije, utemeljene u Danskoj, koja pruža inspirativno i inovativno obrazovanje odgojiteljima u predškolskim ustanovama. Izvorni koncept *šumskog školskog pristupa* nastao je 1950. godine u Švedskoj šireći se po svijetu. U Danskoj se ovaj pristup rada s djecom predškolske dobi intenzivnije primjenjuje od 1980. godine, a od 1990. godine širi se na prostore Ujedinjenog Kraljevstva (Engleska, Škotska, Wales). Termin *šumski školski pristup* koristi se za opisivanje privlačnog i motivirajućeg pristupa igri i učenju djece i mladih na otvorenom. Taj pristup igri i učenju utječe na prirodni razvoj djece. Ova knjiga:

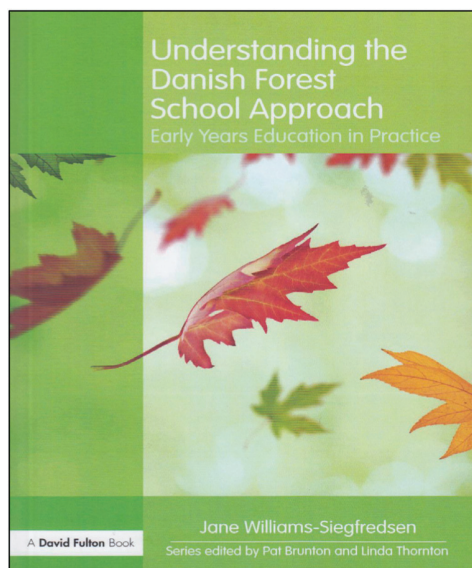
- opisuje ključne principe *šumskog školskog pristupa* u ranom djetinjstvu obogaćene brojnim primjerima i studijom slučaja;
- pruža studentima i stručnjacima relevantne informacije o ključnom pedagoškom utjecaju na podizanje razine kvalitete prakse u radu s djecom rane dobi;
- ističe ključne ideje koje bi odgojitelji trebali uzeti u promišljanju vlastite prakse;
- može se koristiti kao osnova za kontinuirani profesionalni razvoj.

Knjigu čini šest poglavlja: *Kontekst; Teorija i praksa; Danski pedagozi; Okruženje za učenje; Organizacija ranog odgoja u Danskoj; Budućnost Danskog šumskog školskog pristupa*.

Prvo poglavlje, *Kontekst (The context)*, stavlja Dansku u geografski, povijesni, socijalni i kulturalni kontekst koji se reflektira na filozofiju i pedagogiju ranog odgoja, posebno s obzirom na pristup Danske šumske škole. Uz opće podatke o površini Danske, broju stanovnika, većim gradovima, društvenom uređenju, financijskim i socijalnim pogodnostima, autorica pozicionira tu zemlju u odnosu na zemlje iz bližeg okruženja. Naime, po anketama se Danke svrstava među najsretnije ljude na svijetu obzirom na

standard, zdravstvenu skrb i obrazovanje. Tome u prilog ide činjenica da od 1976. godine lokalne vlasti uvode cjelodnevnu skrb za djecu od tri mjeseca do polaska u školu. Nadalje, pristup odgoja na otvorenom (Outdoor) razlikuje tri razvojna razdoblja počevši od 1700-te godine do danas, a sam pojam šumska škola "kreiran je kako bi opisao" Dansku praksu u radu s djecom rane dobi koja svakodnevno, tijekom godine uče i rade u prirodnom okruženju šume i vrtića. Na teoriju i praksu Danskog ranog odgoja, osobito "vanjskog" pristupa, utjecali su brojni teoretičari od J. J. Rousseaua, J. H. Pestalozzia, F. Froebela, J. Deweya, M. Montessori do D. Golemana i H. Gardnera.

"Teorija i praksa" (*Theory and practice*) drugo je poglavlje u kojem se opisuje pedagojska praksa ranog odgoja primjenom "vanjskog" pristupa u Danskoj, na koju su utjecali brojnih svjetski poznati teoretičari i teorijski pristupi. Iz tih pristupa je proizišlo sedam pedagoških načela koja se slijede u praksi. Svako načelo detaljno je razrađeno u posebnim podnaslovima kroz teorijsku podlogu i iskustvo iz dnevne prakse. Prvo načelo odnosi se na holistički pristup dječjem učenju i razvoju koje podrazumijeva dječji razvoj u intelektualnom, emocionalnom, socijalnom, tjelesnom, kreativnom i duhovnom smislu, što zahtijeva dječji angažman u procesu učenja, uz poticanje osobne i grupne odgovornosti. Teorijsko uporište ovog načela eksplicira se kroz djela *Emile*, J. J. Rousseaua i J. H. Pestalozzia *Kako je Gertruda učila svoju djecu*. Drugo načelo, koje slijedi u praksi ranog odgoja u Danskoj, odnosi se na činjenicu da je svako dijete jedinstveno i kompetentno, ima vlastiti način razmišljanja, osjećanja dok u interakciji s drugima odražava svoju jedinstvenost i kompetenciju. Navedeno načelo autorica eksplicira teorijom višestrukih inteligencija H. Gardnera i teorijom optimalnog iskustva M. Csikszentmihalyija. Kao treće se načelo navodi da djeca uče aktivno i u međudjelovanju s okruženjem, koje pokazuje kako djeca vlastitom aktivnošću u interakciji s osobama i materijalima iz okruženja dolaze do novih spoznaja i načina razmišljanja. Navedeno načelo autorica podupire Deweyevim razmišljanjem prema kojem su djeca sretna kada su zaposlena i aktivna, te Piageovom teorijom po kojoj dijete razumije svijet djelujući na njega ili operirajući njime. Četvrto načelo teorijsku podlogu nalazi u pedagoškom konceptu M. Montessori, a glasi kako djeca uče iz vlastitog iskustva u stvarnom životu, upotrebljavajući stvarne alatke i materijale. Peto načelo pojašnjava kako djeca uče u poticajnom i njima prilagođenom okruženju, što podrazumijeva namještaj prilagođen dječjem uzrastu, dostupnost materijala, prostore koji zadovoljavaju različite dječje razvojne potrebe. Teorijsku podlogu autorica iznova pojašnjava učenjima M. Montessori i F. Frobela. Šesto načelo odnosi se na to da djeca trebaju vrijeme za istraživanje i razvijanje vlastitog načina mišljenja što podrazumijeva kreiranje takvog okruženja u kojemu će djeci biti omogućen princip pokušaja i pogrešaka, ponavljanja radnje, stjecanja vlastitog iskustva i potvrđivanja ideja. Ovo načelo potvrđuje vjerovanje M. Montessori kako djeca imaju sposobnost "duboke" koncentracije u trenutku zainteresiranosti za neku aktivnost, Piageta koji tvrdi kako trenutke zainteresiranosti treba poštovati i omogućiti djeci da igru dovedu do kraja i dopustiti mogućnost ponavljanja iste, te na kraju Csikszentmihalyijevog vjerovanja da se optimalno učenje događa kada se dijete nalazi u trenutku očaravajuće obuzetosti (zanesenosti). Sedmo načelo teorijsku podlogu nalazi u učenjima L. Vygotskog i D. Golemana, a tvrdi kako se učenje događa u interakciji sa socijalnim okruženjem. U svakodnevnoj interakciji s "brižnim" odraslim osobama iz okruženja djeca stječu pozitivno socijalno iskustvo, razvijaju samopouzdanje, uče komunicirati i na prihvatljiv način zadovoljiti svoje potrebe.

"Danski pedagozi" (*The Danish pedagogue*), naslov je trećeg poglavlja u kojemu se kroz nekoliko podnaslova čitateljima daje uvid u izobrazbu i ulogu pedagoga (odgojitelja) u Danskoj. Pedagozi se u Danskoj smatraju velikim profesionalcima. Roditelji, zajednica i društvo u cjelini ih percipiraju ključnim čimbenicima u skrbi i obrazovanju, a zahvaljujući multidisciplinarnom pristupu njihovoj izobrazbi, osim isključivo odgojno-obrazovnog rada, djeluju u područjima socijalne skrbi, zdravstva i kriminaliteta s osobama svih dobni skupina. Izobrazba pedagoga u Danskoj počinje 1904. godine jednogodišnjim školovanjem, 1918. godine prerasta u dvogodišnje, a od sedamdesetih godina prošlog stoljeća do danas obrazovanje traje tri godine, te osigurava stjecanje kompetencija za rad s djecom svih uzrasta.

Uz temeljnu izobrazbu mogu se usavršavati na specijalističkim studijima u područjima rada s djecom i mladima, s djecom s posebnim potrebama te teškoćama u ponašanju. Pedagog u radu s djecom predškolske dobi treba ispuniti četiri glavne uloge. U prvom redu treba realizirati ulogu modela, kreirati sigurno, poticajno i kreativno okruženje u kojemu se djeca mogu razvijati i napredovati, poticati njihov socijalni i emocionalni razvoj, te ostvarivati uspješnu suradnju s roditeljima.

U četvrtom poglavlju "Okruženje za učenje" (*Learning environment*), autorica, kako je iz samog naslova vidljivo, analizira pojam okruženja za učenje koje podrazumijeva "bilo koje mjesto na kojemu se nalazimo" u otvorenom ili zatvorenom prostoru, a sve u kontekstu Danskog *šumskog školskog pristupa*. Nadalje pokazuje kako značajnu ulogu ima razumijevanje odnosa između djece i odraslih osoba, okruženja u kojem se nalaze, pedagoških ciljeva i aktivnosti koje se provode. Naglašava također, kako svi navedeni čimbenici doprinose izgradnji poticajnog okruženja za učenje. Unutarnji prostor za učenje analiziran je kroz osnovne značajke koje bi trebao zadovoljiti, što znači kako treba biti bez nepotrebnih predmeta, funkcionalan, estetski uređen i prilagođen potrebama djece. U posebnom se podnaslovu vanjski prostor, ističe značaj četiriju elementa, zraka, vode, zemlje i vatre, te naglašava kako otvoreni prostor omogućava djeci provedbu tjelesnih i socijalnih aktivnosti kojima se razvijaju brojne vještine. Izgled i karakteristike tipičnog unutarnjeg i vanjskog okruženja opisan je na primjerima dvaju vrtača koji slijede pristup Danske *šumske škole*, od kojih se jedan nalazi u ruralnom, a drugi u urbanom području. Posljednji podnaslov ovog poglavlja donosi razmatranja o rizicima i izazovima kao vitalnim elementima života, učenja i razvoja; ulogi pedagoga u planiranju i opažanju; značaju iskustvenog učenja djece; upravljanju rizicima, te stavovima roditelja o njima.

"Organizacija ranog odgoja u Danskoj" (*Organisation of Danish early years settings*), naslov je petog poglavlja koje pojašnjava platformu za postavljanje i organizaciju predškolskog odgoja u Danskoj, od Froebelovog utjecaja, preko ideja reformne pedagogije do današnje pedagoške prakse. Istraživanje koje je proveo Copenhagen Council 2009.

godine pokazuje kako su vrijednosti koje roditelji i pedagozi smatraju značajnima za razvoj djece predškolske dobi: samostalnost, neovisnost, uvažavanje drugih i tolerancija. Niti jedna predškolska ustanova, koja primjenjuje *šumski školski pristup* u Danskoj nije ista, razlikuju se prema mjestu, veličini, te broju odgojitelja i djece. Lokalne vlasti osiguravaju mjesto i sredstva za smještaj svakog djeteta u dobi od šest mjeseci do godinu dana, kroz četiri organizacijska oblika, a u novije vrijeme otvaraju se i privatni vrtići. U posebnom podnaslovu autorica pojašnjava godišnju i dnevnu organizaciju rada, raspored rada i satnicu odgojitelja, kroz tri primjera šumskog vrtića, vrtića s mješovitim dobnim skupinama i privatnog vrtića. Također se navodi kako je kurikulum ranog odgoja u Danskoj donijet 2004. godine, a obuhvaća šest područja učenja: svestran razvoj dječje osobnosti, socijalni razvoj, jezik, tjelesni i motorički razvoj, priroda i prirodne pojave (fenomeni), te kulturno izražavanje i vrijednosti. Procjena i evaluacija su sastavni dio pedagoškog procesa u predškolskom odgoju, a taj proces treba promatrati aktivno, interaktivno i refleksivno. Naime, u Danskoj za procjenu i evaluaciju koriste dva modela SMTTE i Seven-Sided model koji se u tekstu detaljno ekspliciraju.

Šesto poglavlje "Budućnost Danskog šumskog školskog pristupa" (*The future of the Danish forrest school approach*), pogled je na budućnost tog pristupa. Poglavlje donosi pregled različitih istraživanja koja podržavaju "vanjski" pristup učenju i razvoju djece. Pogled iz perspektive roditelja, lokalnih političara i istraživača ukazuje na trend porasta interesa za pristup učenju i razvoju u šumskom prirodnom okruženju, što osigurava njegovu opstojnost u budućnosti. Očekuje se kako će broj dječjih vrtića, koji implementiraju "vanjski" pristup učenju, povećavati. Također, djeci školskog uzrasta planira se pružiti više mogućnosti učenja u prirodnom okruženju, izvan učionice.

Na kraju knjige nalazi se *Glossary*, kratki rječnik danskih riječi koji pojašnjava termine korištene u tekstu Uz to dva su priloga, *Danish pedagogue training*, kao pregled obrazovanja pedagoga, *Research Summaries*, u kojemu su sažeta istraživanja značajna za ovo područje, te *Index* pojmova.

Knjiga *Understanding the Danish Forest School Approach* dio je serijala "Understanding the...Approach" urednica Pat Brunton i Linde Thornton, u kojem nekolicina autora predstavlja različite pristupe (Reggio, Montessori, Waldorf, HighScope, Whariki) radu u ranom odgoju. Vrijedan je izvor informacija za sve one koji žele proširiti svoje znanje i bolje razumjeti *šumski školski pristup* u Danskoj. Knjiga omogućava čitateljima da analiziraju bitne elementa ovog pristupa odgoju i učenju djece, a namijenjena je studentima, odgojiteljima, profesorima, stručnim suradnicima, predavačima, savjetnicima, nastavnicima, ravnateljima, te ostalim osobama koje djeluju u području ranog odgoja.